



LEVNİ  
ABDÜLCELİL ÇELEBİ  
( ? - H.1145/M.1732)



Yrd. Doç. Dr. Nermin Özcan ÖZER



*1969 yılında Zonguldak'ta doğdu. 1989 M.S.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi'nden mezun oldu. 1992'de İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'ndeki "16. yy Divan Tezhipleri" adlı teziyle yüksek lisansını, 1998'de "Safevi Devri Tezhip Sanatı" adlı teziyle de sanatta yeterliğini bitirdi. 1995'den itibaren de M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi'nde görev yapmaktadır. Çeşitli dergilerde makaleleri yayınlanmış ve birçok bilimsel toplantılarda katılmıştır.*

On yedinci yüzyıl sonları ile on sekizinci yüzyıl başlarında yaşayan Levni döneminin büyük Türk resim ve minyatür ustalarından biridir.

Hayatı hakkında yeterli belge bulunmadığından kişiliği, eğitimiyle ilgili pek az şey bilinmektedir. Ancak Hafız Hüseyin Ayvansarayı' nin Mecmuâ-i Tevârih' inde hayatı hakkında kısa bilgiler verilmektedir. "Edirne' den gelip İstanbul' da ibtidâ nakkaş şâkirdi olup nakkaşhanede izinle sanatında üstad olup ba' dehu saz kavline yani tezhip ile saz işlemek semtine mâ' il olup bir müddet mürûrunda musavvirliğe heveskâr ve bu vâdide fâiku' l-akrân olup Sultan Mahmud Han-ı Gazi cülusuna dek mücessem tasvirler zuhûr etmezden evvel cümleden serfirâz musavvir bunlar idi. Vaktü' l- hicret sene 1145(1732) tarihinde Otakçılar Cami' i kurbunda Ak türbe hizasında Sa' diler Tekyesi mukâbilinde sedd üzerinde medfûndur. Eş' arı ve sâir âsârı vardır." (1)

Ayvansarayı' nin kısa malumatında hayatı hakkında tatmin edici bilgi fazla yoktur. Edirne' den İstanbul' a gelmiştir. Nakkaş ustasının yanında çırak olarak çalışmıştır. Hocasının kim olduğunu ve eserlerini bilmiyoruz. Nakışhanede daha sonra icazet almış ve sanatta üstad olmuştur. Ayrıca tezhip sanatıyla da ilgilenmiş olduğu da belirtilmektedir. Vefat tarihine göre Levni, Sultan I. Mahmud döneminde de sarayda (1730-1754) iki yıl yaşamıştır.

Abdülcilil Çelebi gerçek adıdır. "Çelebi ünvanının kullanılması, onun okumuş zarif, terbiyeli, saygın bir kişi, yani Osmanlı toplumunun üst katmanlarından olduğunu göstermektedir. Sanatçı, şairlerinden birinde "Levni" mahlasının kendisine başkaları tarafından verildiğini anlatmaktadır:

*Nazm-ı evsâfında hoş Levni denildi mahlasım  
Müfredâtım görmeğe erbâb-ı dil eyler mühim  
İki üç nazmın görüp ağyârın alkış etme kim  
Büsbütün mecmûasın almazlar ann bir pula<sup>(2)</sup>*

Levni' nin kelime anlamı, "renkli", "çok yönlü" ve "çok renkli" anlamına gelir. Ger-



Resim 1; Yavuz Sultan Selim (1512-1520), (Gül İreçoğlu; "Levni Nakış, Şiir, Renk", T.C. Kültür Bakan. İst. 1999)

çekten de çok yönlü bir kişiliği yansıtan, O' na yakışan gerçek bir mahlastır.

Levni' den bahseden bir başka kaynak da "Dimitri Kantemir' in 1734- 35' te yazdığı tarihtir. 1701' de İstanbul' a gelen Kantemir, Boğdan voyvodaliğine atandığı 1710' a kadar Osmanlı başkentinde yaşamıştır. Kantemir kitabında, Osmanlı portre geleneğinden ve saraydan elde ettiği bir dizi sultan portresinden söz eder ve bu portrelerin saray musavviri (kendi deyimiyle "başressam") Levni Çelebi tarafından yapıldığını belirtir. Kitapta Levni' nin I. Osman' dan II. Mustafa' ya kadar yaptığı sultan portrelerinin yirmi iki tanesinin gravürü de bulunmaktadır." (3)

Kantemir' in verdiği bilgilerden de Levni' nin sarayda başressam olarak görev aldığı ve yirmi iki tane sultan portresi yaptığını öğrenmekteyiz.

Levni aynı zamanda bir halk şairidir. Şarkı, türkü, gazel, semai, gazel-i semai ve kalenteri formunda şiirleri mevcuttur. Ayvansarayı' de şairliğinden söz etmektedir. Ancak dönemin diğer şuara tezkirelerinde yer almamaktadır. "Kilâri Ahmed Efendi' nin 1131(1718) tarihli Enderunlu Şairler, Hat-

(1) İreçoğlu, G., "Levni Nakış Şiir Renk", T.C. Kültür Bakanlığı, İst., 1999, s.37

(2) İreçoğlu, G., "a.g.e", s.38

(3) Atıl, E., "Levni ve Surname", Koçbank, İst., 1999, s.31

Resim 2; Sultan III. Ahmed (1703- 1730), (Gül İrepoğlu; "Levni Nakış, Şiir, Renk", T.C. Kültür Bakan. İst. 1999)



tatlar ve Musikî San' atkârları Tezkiresi' nde ise Levni' nin adı geçmektedir. Burada Levni hakkında, diğer bir çok şair, hattat ve müzisyen gibi ayrı bir başlık altında bilgi verilmemekte; adı bir makalede geçmektedir, ancak bundan Levni' nin Enderun'da yetişmiş ya da Enderunlularla ilişkisi olan bir kişi olduğu anlaşılmaktadır." (4)

Dönemin ünlü halk şairi Aşık Ömer' dir. Levni, onun da bir portresini yapmıştır. "Bunu da Şevkat mahlaslı halk şairinin şiirinden öğrenmekteyiz;

*Şevkatâ, merd-i musavvir gör ne tahmin eyledi  
Hey' et-i pejmürdeni levh üzre tezyin eyledi*

*Seyreden tasvirini destinde tahsin eyledi  
Nakışın, Levni gibi bir kâmilin Âşık Ömer<sup>(6)</sup>*

Levni' nin şairliği dolayısıyla halk şairlerinden oluşan bir çevresinin de var olduğu görülmektedir. Levni' nin yaptığı resimleri, dostlukları dolayısıyla görme şansına sahip olduklarını da yukarıdaki şiir destekler niteliktedir.

Levni halk şiiriyle "Atalar Sözü Destanı" isimli eserini yazmıştır. Rahatlıkla anlaşılabilir

bir dil kullandığı için her kesime hitap edebilme imkanını bulmuştur. "Atasözlerini kullanarak yumuşak huylu, tok gözlü, çalışkan, mütevekkil, değerbilir, dürüst tedbirli, bilgili, kanaatkar, umutlu ve hünerli olmayı öğütlemiştir." (6)

Kendinden sonra gelen şairleri de etkilediği söylenebilir. Şiirlerine örnek verecek olursak;

*Kaşların gûyâ meh-i nevdür arasın sevdiğim  
Benlerin mîzân-ı encümdür sırasın sevdiğim  
Mû miyanın gösterir hançer müdam âşıklara  
Anların cân verdüğü yerdür orâsın sevdiğim*

*Mâr-ı zülfün gülşen-i hüsnünde gördüm kışlamış  
Yâ nedendir yad ayak başmış o bağa işlemiş  
Hâb-ı nâz içre ruhun ağıyâr-ı bed-rû dişlemiş  
Halka açma bâri bu yüzler karasın sevdiğim*

*Evvelâ ey çeşm-i âhû bana râm olsan eğer  
Ma-hasal lâyık mıdır ser vermemek yolunda bir er  
Sinem üzre gam değil tığınla açsan şerhalar  
Hübların âşık olan taşır yarasın sevdiğim*

*Açma bu esrârı ey Levni anın erbâbı var  
Anladın bu esrârı her âdemin bunca bir esbâbı var  
Sana sorsunlar cefâ miftâhının kaç bâbı var  
Bana sorsunlar bu aşkın mâcerasın sevdiğim*

Topkapı Sarayı Müzesi Kitaplığı H.1517 9b sayfasında yer alan bu şiirde Levni, "sevdiğinin kaşlarını yeni doğmuş aya, benlerini yıldız topluluğuna benzetir. Sevdiğinin yüzündeki izleri kimseye göstermemesini ister. Ondan gelecek her türlü derdi çekmeye hazır olduğunu da dile getirir." (7)

Denilebilir ki Levni, Lâle Devrinin hayat dolu eğlenceli hayatını eserlerinde adeta canlandırmıştır. Prof. Dr. Süheyl Ünver' in 1953 tarihli "Fatih Sultan Mehmet ve Babası ile Oğlu-Resimlerini Yapan Ressam Levni ve Biyografisi" adlı eserinde mezarı ile ilgili aşağıdaki bilgilere rastlamaktayız;

"Vefat ettiği zaman gömüldüğü sahaya gittik. Maalesef orada yol müteaddit defalar ve çok eskiden genişletildiğinden ihtimal yol kenarında olan kabri ve taşı yok edildi.

Nihayet Güzel Sanatlar Akademimizin benim tarafımdan idare edilen Türk Minya-

(4) İrepoğlu, G., "Lale Devrinin Çelebi Nakkaşı: Levni", Sanat Dünyamız, İst, 1999, s.236

(5) İrepoğlu, G., "Levni Nakış Şiir Renk", T.C. Kültür Bakanlığı, İst., 1999, s.45

(6) İrepoğlu, G., "Lale Devrinin Çelebi Nakkaşı: Levni", Sanat Dünyamız, İst, 1999, s.237

(7) İrepoğlu, G., "Lale Devrinin Çelebi Nakkaşı: Levni", Sanat Dünyamız, İst, 1999, s.237



Resim 3; Ressam Levni'nin  
Kabr yeri (Fotoğraf: Eyüp  
Belediye Arşivi)

türü, Topkapı Sarayı, Atölyesi arkadaşlarının himmeti ile açık türbe hizasındaki set üzerine ve tam Sadiler Dergâhı karşısında güzel bir kaideye kitabesi Topkapı Sarayı Müzesi eski müdür üstad Tahsin Öz' ün delâletiyle yerine kondu. Bu suretle, vefat ettiği sahada eski kaybolan taş yerine yeni bir mermer hatırası rahmete vesile oldu, diyebiliriz."

Ancak, günümüzde de Eyüp'te üstad Tahsin Öz' ün delâletiyle yerine konulan taş da bazı vesilelerle yok olmuştur.

"Maamafih, Levni' nin muhakkak ki ihtiyaç içinde bıraktığımız vücudu fanisi burada toprağa tevdi edildi amma O her imzalı eserinde kendi sanat ruhu ile birlikte medfun olduğunu kabul etmeyi düşünmek bizlere yaraşır" (8)

18. Yüzyılın başı, Avrupa ile kültürel ilişkilerin arttığı, batılılaşma ve yenileşme sürecinin başlangıcıdır. Batıya yönelişteki en önemli etken, dönemin padişahı III. Ahmet ve Sadrazamı Nevşehirli Damat İbrahim Paşa' dır. Özellikle Fransa' ya gönderilen elçiler sebebi ile batıya ilgi artmıştır. Fransız saray yaşamının özentileri her alanda (mimari, ev içi yaşamı, giyim kuşam) etkisini göstere-

rek yeni bir yaşam biçimi doğmuştur. "Levni' nin kişiliği ve sanatsal yeteneği ile dönemin özel koşulları, birbirini karşılıklı olarak etkilemiştir. Osmanlı resim sanatını canlandırmaya çalışan Levni' nin, Batılılaşma sürecinin başlangıcındaki betimleme anlayışını özünden bir şey yitirmeden ustaca yenileyen üslubu, döneminin görkemli atmosferine uygundur. Yüzeysellikten sıyrılan betimlemelerde henüz doğru bir perspektifin yerleşmemiş olması ise, geleneksel prensiplerden vazgeçilmemiş olmasına bağlanmalıdır." (9) Batılılaşma sürecine olumlu yaklaşan Levni, bir ölçüde eserlerine yansıtarken, bir yandan da geleneksel Osmanlı resim geleneğine bağlı kalarak önemli eserler vermiştir.

"Levni' nin iki boyutlu bir yüzey sanatı olan minyatürle, perspektifi ve ışık-gölgeyi kullanan Avrupa resmi arasında bir geçit olduğu, ne dekoratif anlayıştan bütünüyle kurtulduğu, ne de tam anlamıyla cisimleştirilmiş resme gittiği, yapmış olduğu minyatürlerden açık olarak anlaşılmaktadır. Figürlerinde hayret, merak ve ilgi duyguları gibi, bazen komiğe kaçan ifadeler; kompozisyonlarında geniş mekanlar ve perspektif denemeleri görülmekle beraber, dekoratif özellikte kendini belli eder. Güçlü bir gözlemci ol-

(8) Ünver, S., "Fatih Sultan Mehmet ve Babası ile Oğlu Resimlerini Yapan Ressam Levni ve Biyografisi", İst., 1953, s.10

(9) İrepoğlu, G., "Yenilik ve Değişim", Padişahın Portresi, T. İş Bankası Yay., İst., 2000, s.378

Resim 4; Sazendeler (Gül İrepeoğlu; "Levni Nakış, Şiir, Renk", T.C. Kültür Bakan. İst. 1999)



(10) Yetkin, S.K., "İslam Ülkelerinde Sanat", Cem Yayınevi, İst., 1984, s.213

(11) İrepeoğlu, G., "Yenilik ve Değişim", Padişahın Portresi, T. İş Bankası Yay., İst., 2000, s.382

(12) Tanındı, Z., "Türk Minyatür Sanatı", T. İş Bankası Yay., Ankara, 1996, s.61

duğu da bir gerçektir." (10)

Topkapı Sarayı Müzesi Kitaplığı'nda A.3109 numarada kayıtlı olan "Kebir Musavver Silsilename" adlı eseri I. Osman' dan III. Ahmet' e kadar olan padişah portrelerinden oluşmaktadır. Bu portreler Levni' nin erken dönem çalışmalarından sayılmaktadır. Portreler metne bağlı değildir, ebat olarak da büyüktür. 14,3x23,5 cm ile 16,4x25 cm ölçülerinde değişiklik gösterir. Tam sayfayı çevreleyen çerçevenin içerisindeki sahanın yaklaşık dörtte üçünü kaplayacak şekilde yerleştirilmiştir.

"Levni, yeni betimleme anlayışını, padişahları daha hacimli göstererek ve alışılmış canlı, karşıt renklerin yerine daha pastel tonları geçirerek uygulamıştır. Renk tonlamalarını da daha rahat verebilme olasılığı sağlayan gölgelendirme, figürlere yüzeysellikten sıyrılmış bir görünüm verir. Osmanlı hükümdarlarının hemen hepsinin dikkati çekecek derecedeki dolgun görünümleri, sanatçının daha hacimli bir etki yaratma amacına

Resim 5; Haliç'te gece gösterisi (Esin ATIL; "Levni ve Surname", Koçbank, İst., 1999)

bağlanabilir. Figürlerin çoğunda, baş ile vücut arasındaki orantı da henüz tam bir mükemmelliğe ulaşmamıştır. Sanatçı, canlı bakışlarla modellerine kişisel bir ifade veremeye; her birinin karakteristiğini yakalamaya çalışmış, bu arayış, gerçekçi portre özelliğinin artmasını sağlamıştır." (11) Ayrıca, dolgun bedenli gösterilen sultanlarda, çok ince ayrıntılara da yer verilmiştir. Örneğin, Sultan Orhan ve Kanuni Sultan Süleyman'ın sakalları çok ince işlenmiş ve oldukça gerçekçi yapılmıştır.

"Levni, sultanları Nakkaş Osman' dan beri gelenek olduğu biçimde bağdaş kurmuş otururken betimlemiştir. Ancak dönemin sultanı III. Ahmet üzeri çiçeklerle bezmeli bir tahtta otururken, yanında şehzadesi olduğu halde tasvirlenmiştir." (12) Yüksek arkalı tahtta oturma pozunu Levni tarafından geliştirilmiştir.

Levni' nin bir diğer eseri, Topkapı Sarayı Kitaplığı'nda H.2164 numaralı 1710-1720 yılları arasında yaptığı imzalı albümüdür. Albümde yer alan eserler tek figür veya



grup çalışmalarıdır. "Bilhassa güzel kıyafetli kadın figürlerinin çoğunlukta olduğu bu eserlerinde Levni' nin aşağı yukarı her sınıftan halkı tasvir etmek istediği görülür. Bu eserlerin bazılarında 17. Yüzyıl İran minyatürünün izleri görülürse de kıyafetler, duruşlar, renkler tamamen Türkler ve Onun sanatkar şahsiyetini aksettirir." (13) Albümdede yer alan kadın ve erkek figürleri:

#### Kadın Figürleri;

- Acem Gelini
- Bursalı Kadın
- Menekşe Tütü
- Acem Çengisi Maverdi Kolbaşı
- Dâder Banû'nun Tasviridir
- Acemde Meşhur Perendebâz Kız
- İplik Eğiren Kadın
- Uyuyan Genç Kadın
- Saçını Toplayan kadın
- Frenk kadını
- Feraceli Kadın
- Saydam Başörtülü kadın
- Yeşil Giysili Kadın
- Sazendeler
- Genç Rakkase
- Karanfilli ve Mendilli Kadın
- Güllü ve Karanfilli Kadın
- Testi Taşıyan Kadın

#### Erkek Figürleri;

- Genç Osman
- Silahdar ve Hazinedar Ağalar
- Sultan Osman'ın Hizmetkârı Cafer Bey
- Peyklerden Halil İbni Üveys Ağa
- Tahmes' in Yeniçerilerinden İbni Turâb
- Tahmes' in Sevgilisi Şahî Orhan
- Gül Koklayan Kılıçlı Genç
- Bursalı Yusuf Bey
- Bursa Tazelerinden Mehmet Şah
- Acem Dürüşâz Begin Tasviridir
- Dâder Banû' nun Aşığı Tayyar Civân
- Acem Şahı Hazinedârı Kıymetli Civânı
- Gül Koklayan Genç Erkek
- Uzanmış Genç Erkek
- Sarığını Çözen Genç Erkek
- Frenk Erkeği
- Doğanca
- Çubuk Ağası



- Cönk Okuyan Genç Erkek
- Kabadayı
- Lâle Koklayan Erkek
- Köpekli Doğanca
- Acem
- Kalender Dervışı

Resim 6; Acem Çengisi Maverdi Kolbaşı

Resim 7; Saçını toplayan kadın

(Gül İrepoğlu; "Levni Nakış, Şiir, Renk", T.C. Kültür Bakan. İst. 1999)

Tonları boyanmamış bu tek yaprak minyatürlerin dizi halinde yapıldığı söylenebilir. Ayrıca, devrinde günün modasına uygun şekilde giyinmiş kadın ve erkek figürlerinde Levni' nin gözlemciliğini, çizgi, fırça ve renk ustalığını açıkça görmek mümkündür. Kırmızı, sarı gibi sıcak renklerin yanı sıra gök rengi, açık mor, leylak gibi renklere daha çok yer vermiştir. Kadın figürü, daha özgür bir hava içerisinde Levni' nin eserlerinde önem kazanmaya başlamıştır.

"Çalgı çalan dört kadını canlandıran minyatür, daha sıcak ve samimi bir ifade taşımaktadır. Kadınların o zamanlar kullandıkları çalgılar hakkında buradan bir bilgi edinmek mümkündür. Minyatür derhal hafif ve neşeli bir müzik duyulacakmış gibi bir tesir bırakıyor. Rakkasenin oyunu da bu müziğe uymaktadır. Ellerinde ziller ile birbirine vurarak kıvrak hareketlerle raks etmektedir. Yüzünde, donuk durgun bir ifade vardır."(14)

Topkapı Sarayı Müzesi Kitaplığı A.3593 numaralı eserde; Sultan III. Ahmet' in oğulları için Okmeydanı ve Haliç' de düzenlenen

(13) Öğütmen, F., "XII-XVIII Yüzyıllar Arasında Minyatür Sanatından Örnekler", Güzel Sanatlar Matbaası, İst., 1966, s.36

(14) Aslanapa, O., "Osmanlı Minyatür Sanatı", Osmanlı, Yeni Türkiye Yay., Ankara, 1999, s.158



Resim 8; Haliç'teki gösteri (Esin ATIL; "Levni ve Surname", Koçbank, İst., 1999)

sünnet düğünlerini konu alan, Şair Sümbülzade Vehbi tarafından yazılan Surname-i Vehbi' de on beş gün on beş gece süren eğlenceler yüz otuz yedi minyatürle Levni tarafından belgelenmiştir. "Levni, resim tekniği ve biçimlendirme açısından geleneksel kurallara bağlı kalmıştır. Buna karşılık bazı kompozisyonlardaki figür gruplarının kavisli sıralanışı, bazı mimari ayrıntılar ve özellikle arka planlardaki doğru perspektifle çizilmiş binalar,



Resim 9; Esnaf Alayı (Esin ATIL; "Levni ve Surname", Koçbank, İst., 1999)

gittikçe küçülen ağaçlar ve bu ayrıntıların yeni bir yöntemle boyanışı, sanatçının resimlerine belli bir derinlik verme isteğini gösterir." (15) 137 minyatürde bütün gösterileri, şenlikleri, eğlenceleri görebilmek mümkündür. Bir sayfada, birkaç olayı birden, ustalıklı, mekancı bir görüşle resmetmiştir.

"Levni' nin Surname için yaptığı minyatürler bu alanda büyük yenilikler getirmiştir. Her şeyden önce görsel olarak 18. Yüzyıl Osmanlı toplumunun ayrıntılı bir panoramasını vermiştir: cıvı cıvı insanları renkli bir biçimde gözlerimizin önüne sermiştir. Levni' nin 137 minyatürü mekan değişiklikleriyle, kalabalıkların düzeni, öbeleştirilmesiyle büyük bir canlılık ve hareket getirmiştir. Çift sayfa üzerine minyatürlerde en başarı olanlar, esnaf geçit alaylarını gösterenlerdir. Bunların geçişi düz bir çizgi üzerinde değildir, yılan gibi dolanarak geçen iş tezgahları, gezer dükkanları, dev kuklalar, soytarlar, çalgıcılarla çok hareketli ve zengin görünüm sunarlar. Çeşitli hüner sahiplerinin ve dansçıların gösterimleri, spor etkinlikleri, kale savaşları, uçan roket gösterileri, görkemli nahıllar, şeker bahçeleri, şekerden hayvan heykelleri, çok sayıda yemek şöleni, su üstünde iki katlı sallarla, gemilerle gösteriler ve bunun gibi daha devlet ileri gelenlerinin, şehzadelerin hepsinin resimleri yer alır." (16)

"Kitabın bütün tasarımını düşünmüş ve resimsel anlatımı heyecanlı, renkli ve dinamik kılmaya çalışırken, öyküye nasıl bağlı kalacağını da hesaplamıştır. Bir grup yardımcıyla birlikte çalışmış ve onları yönlterek, işlerini düzeltilmiş ayrıca, biten resimleri de hattat tarafından yazılan metin sayfaları arasındaki uyumu sağlamış ve el yazmasını cilde hazırlamıştır. Bu Onun ilk (ve tek) kapsamlı el yazması olmasına rağmen, sanatçı bütün bu görevleri büyük bir ustalıkla yerine getirmiştir." (17) Denilebilir ki Levni, eseri ustalıkla tasarlamış, yönetici, yönlendirici kişiliğiyle sanatçılarla uyum içinde çalışarak, İstanbul halkının eğlence anlayışını gözler önüne sermiştir.

"Düğün hazırlığını anlatan ilk sahnelerle

yapılan kısa giriş bölümü, çeşitli etkinliklerin yansıtıldığı uzun gelişme bölümü ve düşünün başarıyla tamamlanarak amacına ulaşmasının kısaca ve net biçimde iletildiği son sahnelerle verilen sonuç bölümü, yapının resimlenişinin nakkaş tarafından inceliklerle tasarlandığını gösterir. Sanatçı olayları sağda başlayan hareketi sola doğru sürdürerek kesintisiz betimlemiştir; yer yer bakış açısını genişletmiş veya olaya yakınlaşmış; gördüğünü en doğru biçimde yansıtmaya çalışmıştır." (18) Resimlerin bütünlüğünde anlamın hakim olduğu görülür. Konu, resmin bütününe yayılarak, mekanı doldurur. Minyatürlerinde yumuşak ve çok renkli bir ifade özelliği dikkat çekicidir.

Surname-i Vehbi' de Levni' nin imzasını da görmekteyiz. Enderun Erkanı arasında bulunmaktadır. "Levni' de bu gruba dahil olduğundan herkesin kendine özgü hal ve davranışlarını bilir. Bu grupla bağlı olmasından büyük gurur duyan sanatçı, kendisini de tasvir etmiş ve atının altına imzasını atmıştır." (19)

"Surname-i Vehbi, minyatürlerin metin-



Resim 10; Nahıllar  
(Esin ATIL; "Levni ve Surname", Koçbank, İst., 1999)

le bir bütün oluşturdukları son yapıttır ve Sultan III. Ahmet' de, silsilenameler dışında minyatürlü bir yapıtta betimlenen son padişaktır." (20)

Levni' nin eserlerinde zamanı aşan, bilinen resim anlayışının dışına çıkan bir özellik görülür. Osmanlı resim sanatında üslup ve anlayış açısından bir dönüm noktası olarak değerlendirilmelidir.

#### KAYNAKÇA

- And, M., "Osmanlı Tasvir Sanatları: 1 Minyatür", T. İş Bankası Yay., İst., 2002
- Aslanapa, O., "Osmanlı Minyatür Sanatı", Osmanlı, Yeni Türkiye Yay., Ankara, 1999
- Atıl, E., "Levni ve Surname", Koçbank, İst., 1999
- İrepoğlu, G., "Levni Nakış Şiir Renk", T.C. Kültür Bakanlığı, İst., 1999
- "Lale Devrinin Çelebi Nakkaşı: Levni", Sanat Dünyamız, İst, 1999
- "Yenilik ve Değişim", Padişahın Portresi, T. İş Bankası Yay., İst., 2000
- Öğütmen, F., "XII-XVIII Yüzyıllar Arasında Minyatür Sanatından Örnekler", Güzel Sanatlar Matbaası, İst., 1966
- Sözen, M.-Güner, Ş., "Geleneksel Türk El Sanatları", İst., 1998
- Tanındı, Z., "Türk Minyatür Sanatı", T. İş Bankası Yay., Ankara, 1996
- Ünver, S., "Fatih Sultan Mehmet ve Babası ile Oğlu Resimlerini Yapan Ressam Levni ve Biyografisi", İst., 1953
- Yetkin, S.K., "İslam Ülkelerinde Sanat", Cem Yayınevi, İst., 1984

(18) İrepoğlu, G., "Lale Devrinin Çelebi Nakkaşı: Levni", Sanat Dünyamız, İst, 1999, s.241

(19) Atıl, E., "Levni ve Surname", Koçbank, İst., 1999, s.112

(20) İrepoğlu, G., "Levni Nakış Şiir Renk", T.C. Kültür Bakanlığı, İst., 1999, s.115

Resim 11; Enderun Erkânı  
(Esin ATIL; "Levni ve Surname", Koçbank, İst., 1999)